

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Negatiua conclusio certa de fide est vbi de aliquorum Patrúum mente.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

CERTAMEN I.

Negativa conclusio certa de Fide est, ubi de aliquorum Patrum mente.

^{1.} Deum viribus supernaturalibus intellectu adiuto inuisibilem non esse, sed potius supernaturali compo-
principio eleuatum intellectum posse Deum in se clarè vi-
dere Catholica, dogmatica, & de Fide propositio est contra
Armenos, qui nec se videri Deum ab intellectu creato pos-
se censent, teste Armacano lib. 14. quæstionum contra
eos cap. 1. Castro verb. *Beatitudo*, hæresi 1. Elench. hæresi.
verb. *Armeni*. Valq. d. 37. c. 1. apud quem ab hoc errore Ar-
menos purgare contendunt Nicephor. & Sanderus, sed fun-
damento ex quo Armenos in eo errore fecerit dicuntur
Abailardus, & Arnaldus Brisensis à Castro ibidem ex epist.
193. Bernardi, ex qua quidem Arnaldi cum errore fuisse,
in Abailardi fuit, cerò colligitur. Abailardi tam fuisse, ne-
que ex illa, neque ex 189. vbi huius errores recensentur, mi-
nimè couit, vt bene Valq. citatus qui pro eo errore refert
Almerici tempore Innocentij tertij. Et quidem expressa ve-
ritas est in Scripturis, quibus Beati Deum visum dicuntur.
Matth. 5. *Beatitudo cordis quoniam ipsi Deum videbunt.*
c. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui
in celis est.* Ioan. 14. *Manifestabo ei me ipsum.* 1. ad Corinth.
13. *videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem
facie ad faciem.* Et iterum: *Nunc cognosco ex parte, tunc
autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* 1. Ioan. 3. *Scimus quo-
niam cum apparuerit similis ei erimus: quoniam videbimus
eum sicut est.* Ideo definita ea propositio fuit ab Eua-
ngel. Pa. epist. 1. t. 1. Concilior. ex illo 1. Ioan. 3. ex quo etiam
Concil. Francoford. epist. ad Episcopos Hispan. Eugen.
Pa. 4. & Concil. Florent. sess. 14. Benedictus Pa. 11. siue 12.
iuxta Molinam p. qu. 12. art. 1. acque oppositam tenentes
vt hæreticos puniendos statuit in Extratrag. *Benedictus*,
vt refertur à Maiore in 4. qu. vi. & à supplemento Ga-
briel ibi d. 49. qu. 2. art. 3. dub. 3. Argentina qu. 4. Bacon. eius
libi 4. siue & Castro supra. Insuper in cap. *Dammamus*, de
summi Trinit. vbi damnatur Almarici error, atque in Con-
cil. Senonensi, vbi damnatur Abailardus, & in Trident.
2. In eandem veritatem conspirant Patres ex eisdem,
Scripturæ locis: Dionys. de Celesti Hierarch. c. 4. S. Martialis.
epist. ad Tolosanos c. 27. Origen. 1. periarth. cap. 1. ex illo
Psalm. 35. *In lumine tuo videbimus lumen.* Nazian. orat. 25.
siue, comprehensionem Dei pro eius visione, de Patrum
more, vsurpans, de qua contra Anomæos disputabam. Ire-
næus lib. 3. cap. 3. licet, ante iudicij diem ab aliquo vi-
dendus sit Deus, dubium in Augustino vbi refellit Gregor.
Magn. 18. Moral. c. 8. & 36. Damasc. in Barlaam. c. 8. vbi
summam damnatorum penam visionis Dei priuationem
appellat, & 1. de fide c. 1. vbi, licet Deum asserat natura
incomprehensibilem, id est inuisibilem, addit, nisi cui vo-
luerit Filius reuelare. Ioan. Cypariscus de decade 4. cap. 5.
Beda in id. 1. Ioan. 3. recitatum, & t. 8. lib. quæst. qu. 9.
Hil. em. 4. in Matth. & can. 18. Nicet. in orat. 44. Nazian.
vbi & Nazian. & orat. 25. & orat. 20. de Basilio. Isidor. lib.
sentent. sentent. 22. Hieron. in illud 1. Corinth. 13. ad
quod etiam Theodoret. Chryso. & Theophilact. Ber-
nard. serm. 31. in Cantica, & epist. 187. August. denique
epist. 6. 30. 111. & 112. cap. 4. 7. & 8. epist. 150. 4. de Ge-
nes. ad iter. cap. 23. lib. 12. cap. 34. de Trinitat. lib. 14. cap.
8. de Ciuit. lib. 12. cap. 29. quorum, & aliorum Patrum
ad ea Scripturæ loca referunt testimonia nonnulla Valq.
d. 37. cap. 5. Granados controuers. 1. d. 3. sect. 2. Illud so-
lum obseruauit doctè Armacanus supra cap. 3. atque ex eo
Valquez num. 18. illud 1. Ioan. 3. *videbimus eum sicut est*,
de visione erga humanitatem Christi, seu Christi, qua
hominis, intelligi non posse, sed de Deo: quia Christi
humanitatem, etiam damnati videbant, quam rationem
primo dederat Fulgentius respons. 3. ad Ferrand.
3. Verum licet ita, ex Scriptura, & Patribus res habeat,
tamen de aliquorum Patrum, etiam ex citatis, mente ad-
dubitationis, est non leuis. Etenim Chryso. Sanderus pio, & Ca-
tholico in errore Anomæorum recitatum quæst. 2. odio,
ad se sese illi opponere videntur, vt in alium, vt non incidit
Christoph. de Ortega, de Deo vno, Tomus I.

se, valde tamen, non semel, inclinasse videatur hom. 14.
in Ioann. ad id: *Deum nemo vidit unquam*, ait: *nemi-
nem id, quod Deus est vidisse: neque Angelos, neque
Archangelos: sed, si eos percontaberis, nihil ab his de
Dei substantia audies, sed tantum referentes Gloria
in exelsis Deo.* Posset autem de substantia eius à Beatis
Angelis audiri, si ab eis eam videri censeret: ac infra
subdit. *Deum videre est impossibile: quia cum nemo nouit,
nisi Filius: quousque per carnem assumptam visibilis
etiam Angelis factus est, quod autem Matth. 5. dicitur
quoniam ipsi Deum videbunt, & cap. 18. Angeli eorum
semper vident faciem Patris mei: Sic interpretatur:
cogitationem enim, atque imaginationem, quam pro
viribus nostris capimus eam visionem appellat.* Clarius
adhuc in ea sententia est hom. 3. de illis Seraphim Dei
maiestatem videntibus, faciemque præ aciei suæ imbe-
cillitate velantibus. Itai. 6. *quamquam non ipsam meram
videbant lucem, nec ipsam sinceram substantiam: sed
que videbant condescensus erat, & indulgentia: quem
condescensum & indulgentiam ita lubinde explicat:
Cum Deus, non, vt est, se ostendit, sed quodam vide-
re is potest, qui aspectum eiusmodi meruit, eatenus in-
firmis videntis suam representationem meretur, ac tem-
perat, condescendere illum tantisper dicimus, & huius-
modi condescensum nominamus, & indulgentiam, qui-
bus familiaris repetit hom. 4.*

4. Theodoretus omnino concordat dialogo *Immuta-
bilia*: vbi post alia, quæ roganti Eranisti de modo, quo
Angeli semper faciem Dei vident, vt loco citato dicitur,
Orthodoxi nomine respondet. Ita ergo de Angelis
intelligamus audientes quotidie, vident faciem Patris
vestri: non enim vident substantiam diuinam, qua nec
circumscribi, nec comprehendere, nec mente percipi potest,
& qua vniuersa comprehendit: sed quandam gloriam,
qua eorum viribus correspondet, sique eis commodata.
Chryso. Sanderus de more, ac Theodoret. ea in re sequuntur
Euthymius, & Theophylactus in id Ioan. *Deum nemo
vidit unquam*. Nyssen. item lib. de beatitudinib. ad id:
Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Vbi
substantiam Dei non nisi per effectus aliquos visibilem à
creatura esse docet, ac proinde visionem Dei Beatis ibi
promissam, non visionem Dei in se, sed possessionem eius
significare, vt Psalm. 117. *Vt videam bona Hierusalem.* Pro
eadem sententia recitari possent Basil. 1. contra Eunom.
post med. Epiphani. hæresi 70. Cyrill. Alexand. 1. in Ioan.
& Hierosolymitan. Cathec. 6. sed hi non ita clarè lo-
quuntur, vt facili in sensum bonum explicari ne-
queant.

5. Chryso. Sanderus præcipue (& subinde reliquos) ita
explicat S. Thom. part. 1. quæst. 12. art. 1. ad 1. vbi eius
interpretes nonnulli, & in 4. d. 49. qu. 2. art. 2. ad 1. Du-
ran. ibi. ad 4. Sixtus Senensis 6. Biblioth. annotat. 182. Fer-
dinand. Bellofillo aduertent. ad 1. t. Chryso. cap. 5. Arru-
bal. 1. p. qu. 12. art. 1. d. 3. Herize d. 36. Fatolus ad eum art.
dub. 3. & 4. magna locorum ponderatione, Soares 2. de
attribut. c. 7. n. 18. Primo, de inuisibilitate Dei oculis cor-
poris. Verum, cum de Angelis etiam, qui eorum senten-
tia corporei non sunt, sed incorporei (vt ostendit Valq. 1.
part. 2. d. 178.) ita loquantur, locum explicatio non ha-
bet. Et Theodoret. de mentis etiam oculis expressè agit.
Chryso. autem ex eo, quod Angeli non vident Deum
nihil posse de eius substantia nobis narrare ait: quod si
eum oculis mentis viderent, vtique possent. Denique
Anomæi, contra quos ibi censent oculis mentis visi-
bilem Deum in se esse, imò ab ipsis videri docebant:
quos ex inuisibilitate oculis corporeis, nullatenus im-
pugnarent. Explicant Secundo de inuisibilitate Dei in
se à nobis in hac vita, frigidius: quia de Angelis etiam,
quos Beatos esse ij Patres fatentur, expressè loquan-
tur. Ait inquit Arrubal, Chryso. Sanderus hom. 5. de
incomprehensibili Dei natura satis se explicuisse, quod
de visione Dei in hac vita loquatur. Ait enim: *quan-
do igitur ignoratur Dei substantia, summa dementia
est velle Deo nomen imponere, nedum comprehendere.*
Vbi illud quando refertur ad illud *Nunc loci Pauli.*
Videmus nunc per speculum, quem explicabat: quasi
pro tunc beatitudinis designato ibidem à Paulo. *Tunc
autem facie ad faciem*, nec nomen Deo im-
ponere, nec videri posse negat, sed admittit, vt expressè vi-

M. de cur

detur admittere hom. 3. in epist. ad Philip. his verbis, *in si sine hic* (in hac vita) *sine illic* (in beatitudine) *cum Rege sunt*: atque illie quidem multo magis proprius, non quasi quodam interiecto vestibulo, non per fidem, sed facie ad faciem. Sed certe quid aspectu Dei facie ad faciem, seu faciei diuinae intelligat, satis constat ex datis n. 3. atque instantie illi de impossibilitate enarrandi nobis nequam fit satis.

6. Tertia explicatio est: loqui hos Patres de visione comprehensua Dei, soli Deo possibili. Verum, licet quandoque comprehensionis nomine vtantur, dum eam creaturæ possibilem negant: alit comprehensionis nomine, non illam Scholasticam comprehensionem (de qua q. sequenti.) Sed Dei in se visione intelligunt, vt ibi ostendam. Secundum: quia agunt contra Anomatos, qui comprehensionem pro totius Dei visione accipiebant, vt eorum argumentum ostendit, quod reieciimus q. 2. cert. 2. Deinde: quia non ita insaniunt, vt æque ab ipsis videri Deum asserant, atque à seipso videatur. Tertiò: quia substantiam Dei in se non videri à Beatis Angelis aiunt, sed in aliquo, quod à Deo deriuatur. Quartò: quia aiunt nihil nobis de Dei substantia enarrasse, quia eam non cognoscunt; cum tamen ex visione non comprehensua enarrare aliquid de illa possent: quare & hanc illis negant. Ea propter Molina 1. p. qu. 12. art. 1. d. 1. Valq. d. 37. c. 2. Salas 1. 2. tract. 2. d. 4. n. 5. Fernand. de visionib. veteris testam. vil. 7. n. 3. sect. 1. censent hos Patres, incul pabiliter quidem in magno in Catholicam fidem affectu adeo Anomatorum errorem fuisse infectatos, vt in eam sententiam oppositam, falsam quidem, tunc autem nondum ab Ecclesia damnatam ierint. Licet damnata posthac fuerit, vt sapè in alijs Partibus contra errores alios disputantibus vii venit, quod ipsum in præfati de Nysseno, & Theodoro iudicat Herize d. 36. citata n. 4. Ego vero magno fundamento ita hos Doctores iudicasse, negare minime possum. Tamen ita de eis sentire, in tantos Patres obseruantia, nusquam audeo. Maxime cum videam Catholicam nostram conclusionem, licet tunc nondum definitam, tot Euangelij locis expressam, illo etiam Matt. 11. *Nemo nouit Filium nisi Pater*: ex quo suam sententiam hi Patres præcipue deducunt: cum ibi etiam addatur, *Et cui voluerit Filius reuelare*: quibus Dei notitia clara, quæ Deo connaturalis dicitur, nobis ex Dei reuelantis dignatione possibilis denuntiat: quare censeo præfatos Patres de impossibilitate Dei à creatura, tam pro hac, quam pro ista beatitudinis esse locutos, viribus tamen naturæ, atque de se considerata, non ex supernaturali Dei adiutorio, sine quo, sicut nec videre, ita neque nobis quidquam de Dei substantia potest creatura etiam Angelica enarrare. Hoc quidem solum errorem Anomatorum satis confutabat, inuoluente illa Chrysostomi verba, *quam pro viribus nostris capimus*, & relata ex hom. 3. ad Philippen.

7. De Ambrosij etiam, atque Hieronymi agenda addubitar, & Isidori mente super hac questione. Ambrosij enim in 1. Lucæ ad id Ioann. 1. *Deum nemo vidit unquam*: ita scribit. *Et quid de hominibus loquimur: cum etiam de ipsi celestibus virtutibus*. Et potestatis legimus: *quia Deus nemo vidit unquam*. Et statim serè: *ideo Deum nemo vidit unquam*, quia eam, quæ in Christo habitat, plenitudinem diuinitatis nemo conspexit, nemo mente, aut oculis comprehendit. Sed licet hæc referens Aug. epist. 112. c. 5. nihil respondet, tamen c. 9. vbi de comprehensione agit, de visione comprehensua Dei Ambrosium explicat, ac de potestate videndi Deum in hac vita, & c. 10. & 11. vbi hæc etiam ex Ambrosio: *cert. Quid mirum, si in præfati saculo, nisi quando vult Dominus, non videatur: in ipsa quoque resurrectione non facile est Deum videre, nisi his, qui corde sunt mundo*; & ideo Beati mundo corde. Concluditque Aug. *Cernis quam circumspectè loquatur Ambrosius etiam de his, qui in futuro saculo videbunt Deum*. Et insensitandem vide quid adiungat Ambrosius: *neque in loco (inquit) videtur Deus, sed mundo corde*. Hieron. autem in id. 1. *Audite verbum Domini Principes Sodomorum*. Sic habet: *licet faciem Dei iuxta naturam suam proprietatem nulla videat creatura*: & tunc mente cernatur, quando inuisibilis creditur. Quasi sola Fide Deus mente percipi potest: Sed de visione oculis corporis primam testimonij partem interpretatur Aug. citata epist. 111. in 2. verò non dixisse oculis mentis credi solummodo à creatura posse, non videri, sed designasse oculos, quibus in celo

à mundis corde videndus sit. Sunt enim oculi mentis, quibus solum inuisibilis corporeis oculis esse creditur. Et certe Hieron. ipse in 1. 1. ita scripsit. *Homo Deum faciem videre non potest: Angeli autem etiam minorum semper faciem Dei vident*. Et nunc in speculo videmus, & in enigmate: Tunc autem facie ad faciem, quando de hominibus in Angelos profecerimus, & poterimus dicere cum Apostolo. Nos autem reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur. Ad quæ Augustinus. In his verbis hominis Dei multa consideranda sunt. Primum: quia secundum apertissimam Domini sententiam etiam ipse Hieronymus sentit tunc nos visuros faciem Dei: Tandem Hieronymus in id. Math. 11. *Nemo nouit Filium, &c. Eunomium irridet*, subditque quod si contendit inde suam insaniam consolari, quod sequitur: *Et cui voluerit Filius reuelare aliquid est natura aequalitate nosse, quod nouerit, aliud reuelantis dignatione*. Isidorus tandem 1. Sentent. cap. 3. in id. Exodi 41. *faciem meam videre non poteris, ait quia, quamuis ad paritatem Angelicam humanam, etiam post resurrectionem natura perferatur, & ad contemplandum Deum indefessa cœnscutur, videre tamen, eius essentiam plenè non prænaler*: quia nec ipsa perfectio Angelica in toto, vel integrè attingit scire. Sola enim sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta, quæ tertia est in Trinitate persona. Sed certe de notitia comprehensionis Dei loquitur, vt appetit illud integrè dicitur: si illud integrè ac plenè ad præualer, seu potentiam videndi clarè Deum creaturæ non esse. Item abstractum humanitatis, pro concreto homo, posuit, quo solum pacto, tertia est in Trinitate persona, ac eam comprehendit, seu integrè cognoscit: ac proinde eius Scholasticæ, valere ad hanc sententiam idiomatum communicationem, aiebat ibidem Isidorus audi. 2. Offic. Eccles. c. 24. *Hic videt per speculum in enigmate in futuro autem facie ad faciem cum ad speciem fuerit perducta, per fidem*. Patres alij faciliorem adhuc explicationem habent, vt cert. 2. vbi eos pro Armenis opponemus, palam fiet.

CERTAMEN II.

Probatur à ratione conclusio, atque à nonnullis obiectionibus vindicatur.

1. Ratione Theologica probatur Conclusio. Primò: quia ad beatitudinem necessariam omnino est clara Dei visio, siue ea totalis, siue partialis beatitudo nostra sit, siue quid ad illam essentialiter, atque necessario requisitum: atque nostra beatitudo possibilis est, imò de facto pluribus adest secundum fidem: ergo & visio clara Dei est possibilis. Secundò probatur argumento à contrario inuerso, quo q. 1. probabamus visionem claram Dei oculis corporeis esse impossibilem. Item obiectum, quod intra sphaeram obiectiuam alicuius potentie clauditur, clarè ab illa percipi aliquo modo potest: atque Deus intra latitudinem sphaeræ obiectiue nostri intellectus clauditur: ergo aliquo modo, saltem supernaturaliter, siue auxilio, aut dono aliquo supernaturali adiuuto intellectu percipi clarè ab eo poterit. Minor patet: quia Deum ab intellectu creato nostro percipi, cognoscere, licet imperfectè, notum experientia est, ac proinde, & hunc posse de Deo cogitare, Deumque intra ipsius sphaeram essentialiter ob excellentiam obiecti ipsam in se viribus propriis naturalibus nequeat perungere. Maior probatur: quia nullum obiectum potest esse intra sphaeram obiectiuam alicuius potentie, quin sit aliquis proportio intentionalis inter vtutemque; quæ licet non omnimoda, & adæquata, seu ad æqualitatem sit, adhuc tamen aliqua saltem inchoata proportio est, quæ licet complementum non exigit, quia supernaturaliter est, tamen illius infert possibilitatem: neque enim possibile est inchoatum aliquid factio impossibile, eo quo potest completi, & absolui.

2. Tertia probatio sit S. Thom. 1. p. qu. 12. quam Theologi omnes probant: licet disputatio inter eos non admodum leuis sit, an demonstratio debeat censeri. Negat Molina 1. p. qu. 12. art. 1. d. 1. Soar. lib. 2. c. 7. Salas 1. 2. tract. 2. d. 3. sect. 1. & Recentiores plures, Astringit Scotus in 4. d. 49. qu. 2.